

Introdución

No momento de lle presentar ao Claustro a memoria anual de xestión correspondente ao ano 2019 e de resumir un ano de actividades *normais* nos nosos campus da Coruña e Ferrol, cómpre facer un esforzo engadido para se abstraer do contexto actual, en que estamos a sufrir as graves consecuencias da pandemia ocasionada pola covid-19.

Daquela, debo comezar por dicir que 2019 foi na UDC **un ano positivo, un ano de estabilidade e de progreso**. Ou, se se prefire, positivamente normal no seu desenvolvemento, tanto no ámbito estritamente académico coma no científico e no da transferencia de coñecemento.

Nos cadros incluídos nesta memoria recóllense os datos precisos en que se cuantifican os resultados da xestión e da actividade universitaria na medida en que son cuantificables, pois, loxicamente, non toda a información é susceptible de se traspoñer a cifras e táboas.

Foi o ano no que apuramos as xestións para botar a andar o proxecto da **Cidade das TIC**, que promove a Universidade da Coruña co apoio das empresas do sector e das administracións públicas. Presentámosllo ás principais institucións, ás empresas vinculadas ás tecnoloxías da información e das comunicacións, ás entidades cidadás e aos líderes dos principais partidos concorrentes ás eleccións municipais celebradas o 26 de maio.

Por suposto, deuse a información pertinente a través do gabinete de comunicación en medios e redes sociais, e moi particularmente nas reunións que, acompañado por membros do meu equipo

de goberno, fomos facendo en todas e cada unha das nosas facultades e escolas, ademais de reunións específicas cos seus decanos/as e directores/as, cos directores e directoras de departamentos e cos coordinadores/as dos campus de especialización.

Nos primeiros días do ano presentámoslle á Secretaría de Estado de Defensa a nosa proposta para que a cesión de terreos da antiga fábrica de armas da Coruña nos permitise crear **un polo de innovación** coa confluencia dos investigadores e investigadoras da UDC e as empresas TIC da área metropolitana da Coruña.

O Ministerio de Defensa acolleu moi ben a iniciativa e comprometeuse a comezar axiña os estudos e os trámites legais correspondentes para habilitar a cesión do espazo solicitado por un prazo inicial de cincuenta anos.

Dada a transcendencia do proxecto, non só para a Universidade da Coruña, senón tamén para a área metropolitana e para Galicia, mobilizamos os maiores esforzos para axilizar o proxecto en todas as súas vertentes: universitaria, política, económica e social. O obxectivo: **dispoñer dos terreos en 2020** e dar os primeiros pasos para a posta en marcha da Cidade das TIC, particularmente vinculada ao Campus Innova.

Pola súa importancia simbólica e de proxección estatal da UDC, quero salientar tamén que o noso Paraninfo acolleu a apertura oficial do curso 2019-2020 no sistema universitario español, nun **acto presidido polo rei Felipe VI** que contou coa presenza, entre outras autoridades e convidados/as, de trinta reito-

res dos campus españois. A lección inaugural, sobre intelixencia artificial, foi impartida pola profesora da Facultade de Informática, Amparo Alonso Betanzos.

Neste ámbito da actividade institucional de 2019 inscríbese, así mesmo, a organización e convocatoria das **eleccións a reitor** nun proceso desenvolto, de novo con exemplar normalidade e respecto, entre novembro e decembro. Presentáronse dúas candidaturas, una encabezada polo profesor Fernando Martínez Abella e outra por min mesmo, que foi a que contou co apoio maioritario da comunidade universitaria.

Ao longo do ano consolidáronse os tres campus especializados creados nos meses anteriores (**Campus Industrial, Campus Sustentabilidade e Campus Innova**), mentres se mantiñan estables os datos da matrícula de alumnado de grao (**13.581 estudantes**) e de doutoramento (**1.186**) e medraban de xeito considerable os dos 53 másteres (**2.065**), que acusan un crecemento do **50%** nos últimos cinco anos.

A xestión do meu equipo de goberno aséntase sobre liñas transversais de calidade e procura da excelencia. Na política académica, orientada a darlles resposta con garantías ás necesidades educativas e culturais, presentes e futuras, da nosa sociedade.

Un bo exemplo son as novas titulacións de grao, implantadas a partir do curso 2018-2019 e que destacan por ser pioneiras no SUG polas competencias que outorgan ao estudantado, pola súa avanzada xestión académico-administrativa, polas metodoloxías empregadas e pola vinculación aos campus de especialización da UDC.

Isto mesmo pódese aplicar á nosa política científica, enfocada á especialización marcada pola excelencia e o aliñamento coas estratexias europeas, estatais e rexionais, ou mesmo á política de estabilización e promoción do profesorado ou de retención e captación de talento.

■ Novos graos

En 2019-2020 puxemos en marcha no Campus Industrial de Ferrol o **primeiro grao dual do sistema universitario galego**, o grao en Enxeñaría Eléctrica, cuxos estudantes terán a oportunidade de cursar o seu cuarto curso integramente na empresa.

Así mesmo, comezamos a impartir tres novos graos: **Creación Dixital, Animación e Videoxogos; Ciencia e Enxeñaría de Datos, e Xestión Dixital da Información e Documentación**, integrados dentro do Campus Innova. En conxunto, ofertáronse **38 graos e sete programas de simultaneidade**.

Por outro lado, o Consello de Goberno acordou en abril a desascrición da EU de Turismo e a creación dun **novo centro propio para impartir a titulación de Grao en Turismo**, que se instalará no mesmo edificio que a Facultade de Filoloxía.

Canto ao doutoramento, o noso catálogo incluía **37 programas** e defendéronse 102 teses, cun incremento de máis do 14% sobre o ano anterior e balance equilibrado por xéneros. Quero destacar que a metade das teses recibiron a **Mención Internacional**, un obxectivo que alcanzamos grazas fundamentalmente ás estadías para doutorandos que financia o **programa Inditex-UDC**.

Estamos en fase de consolidación da estrutura completa de titulacións. A avaliación continua do impacto das novas actividades e a adaptación aos cambios normativos e ás necesidades organizativas foi posible pola plena implicación dos equipos directivos de escolas e facultades, da Escola Internacional de Doutoramento e da comunidade universitaria no seu conxunto.

Cómpre tamén unha referencia á oferta de estudos complementaria a través de títulos propios, da Universidade Sénior e dos cursos MOOC. Rexistramos unha alta participación de empresas e institucións nos

títulos propios, de clara orientación profesional e unha moi boa acollida, tanto nacional como internacional, aos dous cursos MOOC que impartimos en 2019.

Polo que atinxe á **Universidade Sénior**, xa cun milleiro de estudantes matriculados, decidimos poñer en marcha un programa de formación específica para o alumnado egresado, que demanda continuidade nas súas actividades formativas. Estamos ampliando a docencia da Sénior a poboacións da área de influencia da UDC. Logo de estendela a Betanzos e a Costa da Morte en 2018, comezamos andaina este ano **nas Pontes**.

■ Calidade

Impulsando a implantación dos sistemas de garantía de calidade conseguimos que todos os centros xa teñan os certificados. Oito centros obtiveron a Acreditación Institucional. Promovemos a obtención dos selos europeos de acreditación de títulos EURO-ACE e EURO-INF a través do programa Acredita Plus, da ANECA, cos que xa contan os graos en Tecnoloxía da Enxeñaría Civil e Enxeñaría de Obras Públicas.

Na oitava convocatoria do programa Docentia **avaliáronse 92 docentes**, dos que case un 99% recibiron unha valoración final de excelente ou notable. Igualmente, a finais de ano certificáronse **78 grupos de innovación docente**, con 773 integrantes, cuxa actividade foi avaliada favorablemente por unha comisión de expertos en innovación educativa. O Centro Universitario de Formación e Innovación actualizou os plans de formación de PDI, estudantes e alumnado novel e lanzou unha nova convocatoria de proxectos de aprendizaxe-servizo que deu como resultado a certificación de **23 proxectos**.

■ Investigación

A boa tendencia na produción científica rexistrada en ISI Web of Science expresouse no feito de que

cos 1.106 artigos de 2019 **superamos por primeira vez o listón significativo dos mil rexistros**, unha tendencia reflectida tamén nun aumento da calidade das publicacións de artigos no primeiro cuartil.

Incrementouse a captación de recursos externos para investigación en convocatorias competitivas e situouse nos **6,2 millóns de euros**, cifra á que lle temos que engadir os preto de tres millóns captados para infraestruturas de centros, institutos e agrupacións e 1,36 millóns de euros conseguidos nas axudas da Secretaría Xeral de Universidades para grupos de referencia competitiva e de potencial crecemento.

Consolidamos a Unidade Mixta de Investigación UDC-Navantia e o proxecto *Estaleiro 4.0, o estaleiro do futuro*, que neste 2019 conseguiu con éxito un total de **14 accións de investigación conxunta**, o que supuxo a contratación de vinte novos investigadores.

No eido da transferencia de investigación e da tecnoloxía da investigación ao tecido industrial, quero salientar os **225 contratos con empresas e administracións públicas** asinados por investigadores e investigadoras da UDC (a maioría xestionados pola Fundación Universidade da Coruña), cun importe de preto de 4,7 millóns.

O traballo dos catro centros de investigación da UDC estase orientando a alcanzar o recoñecemento que a Xunta concede, previa convocatoria competitiva, a agrupacións estratéxicas e centros de investigación.

O CITIC captou máis de catro millóns en convocatorias competitivas, axudas para infraestruturas e recursos humanos de I+D+i competitivos. Pola súa parte, o **CITEEC** conseguiu máis de 1,6 millóns de euros en axudas estatais para infraestruturas e equipamento e case outros tres millóns en convenios e proxectos. Os 20 proxectos desenvolto en 2019 con soporte neste centro de investigación supoñen a cifra máis alta desde a súa creación.

O **CIT** de Ferrol baixou o número de proxectos executados, pero o volume de recursos captados medrou un **30%** con respecto ao ano anterior. No tocante ao **Centro de Investigacións Científicas Avanzadas (CICA)**, o número de proxectos activos subiu a 46 (había 42). É moi destacable o feito de que se pasase de 11 proxectos novos en 2018 a **19** en 2019, cun incremento que vai dos 1,7 aos **4,3 millóns de euros**.

A este último centro está adscrita a investigadora do **programa Intalent UDC-Inditex**, Elena Pazos, que conseguiu unha axuda Starting Grant de 1,5 millóns. Á terceira convocatoria do **programa Intalent presentáronse 106 solicitudes**, cifra que dá idea do seu prestixio e da súa proxección internacional na recuperación de talento. A OCDE considéralo un caso de éxito nas relacións da universidade coa empresa.

Neste ámbito das relacións universidade-empresa, non quero esquecer a creación de **cinco novas cátedras**: Aldaba Wib, Epifanio Campo, Hijos de Rivera-UDC de Desenvolvemento, Protección Civil e Emerxencias (coa mancomunidade de concellos da comarca de Ferrol) e Cátedra de Internacionalización de Estudos Luis Fernández Somoza.

■ Orzamento

O orzamento da UDC para 2019 foi de **129,97 millóns de euros**, cantidade que supuxo un **incremento do 5,41%**. O gasto corrente do capítulo I aumentou un 4,58% ata chegar aos 96,421 millóns (un 74,19% do total).

Produciuse un incremento dos gastos correntes (6,22%) motivado polo aumento en partidas para mantementos de equipos de investigación e informáticos, seguridade, actividades culturais e deportivas, axudas en bonobuses, etcétera.

Outro capítulo que medrou foi o dos **investimentos reais (8,71% do total)**. Pasaron de algo menos

de 10 millóns en 2018 a máis de 11,3 este ano. As transferencias correntes ascenden a 4,7 millóns e o fondo de continxencia (0,35 millóns) non variou. Por último, cómpre indicar que os ingresos por taxas, prezos públicos e outros ingresos, que representan un 13% do total, rexistraron un lixeiro incremento, ata achegarse case aos 17 millóns de euros.

As restricións orzamentarias da Xunta, no tocante a infraestruturas, dificultan enormemente a atención ás necesidades de reparacións, reformas, rehabilitación e conservación, pois por este concepto a Universidade da Coruña só recibiu algo máis de un millón de euros, a todas luces, insuficiente.

Daquela, as intervencións do Servizo de Arquitectura, Urbanismo e Equipamentos centráronse, como vén sendo común nos últimos anos, en tarefas de mantemento e reparación de edificios e do espazo público. As máis importantes fixéronse na Residencia Elvira Bao, na Facultade de Humanidades (habilitación de aulas para impartir o novo grao en Moda), Reitoría, ETS de Arquitectura, Socioloxía e CC da Comunicación, ESCI, CICA e CITEEC, entre outros.

Uns días antes de comezar o verán asinamos co Ministerio de Defensa o convenio de cesión das **instalacións da antiga Residencia Oficial de Batallóns, en Ferrol**, para o seu uso universitario. Este edificio de Esteiro, nas inmediacións do propio campus, está na situación ideal para ampliar o Campus Industrial de Ferrol e sacar adiante os proxectos que temos en marcha ligados ás novas titulacións.

Faise a cesión por cinco anos, con opción de compra. O edificio consta de semisoto, planta baixa e dous andares, cunha superficie construída por planta de 261 metros cadrados.

Co mesmo obxectivo, ampliar o Campus Industrial de Ferrol, a UDC mercoulle ao Ministerio de Defensa, por un importe de 1,2 millóns de euros

para pagar en dez anos, **unha parcela de 1.500 metros cadrados** na avenida de Esteiro. No futuro prevese construír nela a sede do Campus Industrial, así como laboratorios doutras zonas do campus no marco dunha remodelación de Esteiro que permita trasladar a Escola Universitaria Politécnica a esta zona universitaria.

■ Profesorado

As políticas de acceso e promoción do persoal docente e investigador mantiveron a senda da normalización dos últimos anos, aínda que seguen condicionadas por un marco normativo e económico restritivo.

A lei de acompañamento dos orzamentos xerais do Estado permitiu engadir de novo as prazas en excessencia sen reserva de posto de traballo que se producen cando cada promoción é efectiva, polo que a oferta de emprego público do persoal docente e investigador da nosa universidade se ampliou a **84 prazas** (28 máis que no ano anterior): **22** de catedráticos/as de universidade, **36** de titulares e **26** de contratados doutores/as.

É destacable que se destinaron **14 prazas** de profesorado contratado doutor para a estabilización de profesorado axudante doutor que rematou o seu contrato en 2019, mentres que **38 prazas de titulares** se reservaron para profesores e profesoras contratados doutores, un colectivo que presentaba un elevado tempo de agarda para ver atendidas as súas expectativas de promoción.

Tamén se puxo en marcha o programa de retención e captación de talento, para o que se destinaron cinco prazas de profesorado contratado doutor para investigadores/as captados mediante o programa Intalent e para acreditados/as a titular de universidade sen praza estable. Outras dez prazas de contratados e titulares empregáronse para incorporar

persoal investigador doutor que finalizase o programa Ramón y Cajal.

A principal dificultade da nosa política de profesorado radica, ademais das restricións lexislativas, nos problemas para o mantemento da masa salarial por mor, fundamentalmente, do incremento de trienios e quinquenios, así como de sexenios de investigación e complementos autonómicos. O capítulo I sitúase un ano máis no límite dos custos de persoal que fixan as leis.

Este contexto condiciona a contratación de novo persoal, co conseguente escenario de falta de renovación e de inestabilidade para todo tipo de proxectos. O noso esforzo céntrase en minimizar os efectos dese contexto adverso, mantendo estable o número de efectivos, priorizando a estabilización do persoal formado con éxito na nosa universidade e maximizando as posibilidades de promoción despois do bloqueo imposto entre 2012 e 2016.

■ Internacionalización

Canalizamos o proceso de internacionalización –estratéxico, como é sabido, para a UDC– apoiándonos tanto nas accións de mobilidade (programa Erasmus +) como mediante fondos propios ata chegar ao financiamento do 100% das solicitudes de mobilidade.

En 2019 medrou a mobilidade de estudantes entrantes (de Alemaña, Italia e Francia, sobre todo) e mantivéronse as cifras de estudantes saíntes, que teñen Romanía e Polonia como destinos preferentes.

O esforzo a prol da internacionalización dos nosos campus pasa tamén por outras accións de medio e longo prazo. Refírome, por exemplo, a actividades como as que desenvolve a **International Summer School**, ás convocatorias de internacionalización na casa ou ao **programa PALDI**, con medidas para promover a docencia en inglés. Outro ámbito en que se

están a alcanzar resultados moi satisfactorios é no da promoción de titulacións internacionais, ben sexan conxuntas ou duplas, que supoñen un valor engadido para o estudantado e para o profesorado.

■ Alumnado

No comezo desta introdución apuntei os datos xerais de matrícula, unha información que, como nas memorias dos anos anteriores, se detalla polo miúdo nos cadros do capítulo terceiro. En xuño abríronse algúns centros en xornadas de portas abertas para que futuros estudantes e familias coñecesen de primeira man todo o que a UDC lles ofrece en estudos e infraestruturas, ao tempo que se creou a web **“Futuros Estudantes”** para agrupar toda a información do seu interese. A participación en feiras universitarias (presenciais e virtuais) e as xornadas informativas anuais son mecanismos de difusión da oferta ordinaria da UDC.

Esa oferta complementouse coa **habilitación ao 100% da residencia Elvira Bao** e con iniciativas para facilitar a igualdade de oportunidades, como o incremento nun **24%** das axudas para o transporte. Ou, no caso da atención á diversidade, respondendo ás **solicitudes de adaptación de 42 estudantes**, todos eles con discapacidade ou con necesidades específicas de apoio educativo.

Do mesmo xeito que facilitamos a integración, procuramos abrir canles novas de participación do alumnado en actividades académicas ou extra académicas. Así, dámoslles a importancia que merecen ás iniciativas para **facilitar a empregabilidade**. Ademais dos **626 convenios** asinados con empresas, institucións e entidades diversas para a realización de prácticas, organizamos encontros como o **Foro Avanza** (charlas informativas, formación e encontros relacionados coa inserción laboral do alumnado egresado) ou o programa *Mellora da empregabilidade nos centros da UDC*.

Neste sentido, o Observatorio Ocupacional realizou **unha mostraxe sobre as características do emprego dos egresados e egresadas** que concluíron os seus estudos de grao ou máster no curso 2014-2015. Case o 70% dos graduados/as fixo prácticas laborais e unha cifra semellante declara ter un emprego relacionado cos seus estudos (o 80% en Galicia). O 56% dos egresados/as tardou menos de sete meses en atopar o primeiro emprego. O 35% dos egresados/as dos másteres xa tiña un emprego antes de rematar os estudos e o 42% botou menos de sete meses para atopar o primeiro emprego.

A participación do alumnado tamén é a base da acción da Oficina de Medio Ambiente en iniciativas, para sensibilizar e adecuar a xestión ordinaria dos campus a parámetros de **sustentabilidade**. Esa sensibilización traducíuse xa en accións concretas que levaron a doce dos nosos centros docentes a lucir a **certificación ambiental Bandeira Verde** e a que a UDC siga a subir postos na clasificación internacional GreenMetric, que avaliou en 2019 os esforzos de sustentabilidade ambiental de case 800 universidades de todo o mundo. Ocupamos agora o **posto 85**.

Nas iniciativas de cooperación e voluntariado engadíuse este ano un amplo programa de accións formativas e de sensibilización, no que sobresaí o traballo a prol do coñecemento dos **Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable** por parte da comunidade universitaria.

O 2019 foi un ano “normal”. Congresos, seminarios, coloquios, conferencias e outros tipos de eventos desenvolvéronse coa dinámica habitual de todos os anos. A título de exemplo, sirvan, no terreo académico e científico, os 39 seminarios especializados vinculados coas novas titulacións do Campus de Ferrol ou, no eido cultural, a organización dos Encontros de Música e Artes Escénicas, experiencia para compartir a actividade artística das seis universidades públicas da eurrerrexión Galicia-Norte de Portugal.

En materia de publicacións, editáronse **36 novos volumes** en formato papel e/ou electrónico. Porén, o incremento máis considerable durante este ano foi o de publicacións dixitais no repositorio oficial (RUC), ao tempo que comezou a publicación dixital de libros do noso catálogo, editados anteriormente en papel.

A Secretaría Xeral incorporou algúns ámbitos de traballo novos, entre os que destaca o impulso dado á protección de datos co nomeamento dunha profesora de Dereito como adxunta responsable desta materia. Por outra parte, a UDC asinou en total **852 convenios** por un importe de 6,8 millóns e completouse a plena implantación do rexistro único electrónico.

E antes de pechar esta introdución, coido oportuno lembrar que o Claustro de doutoramentos *honoris causa* honrouse coa incorporación de dous novos doutores e unha doutora, egrexios académicos e científicos, referentes nos seus ámbitos de especialización: **David Uzzell** (psicoloxía ambiental), **Denise Gastaldo** (enfermaría e saúde pública) e **Enrique Orts** (dereito penal).

Julio Abalde Alonso

Reitor da Universidade da Coruña

